

platila omylem více, než jí bylo přikázáno firmou S., a že byla povinna platiti jen dle jejího příkazu, neopravňovalo by žalobkyni ani podle § 1431 obč. zák., by žádala vrácení přeplatku. Zákon předpokládá v § 1431 obč. zák., že plátce zaplatil svůj domnělý dluh vlastní. Kdo chtěl zaplatiti ne svůj vlastní, nýbrž dluh cizí, nemůže podle §u 1431 obč. zák. od věřitele žádati zpět, co platil, pouze proto, že omylem měl za to, že jest povinen, cizí dluh zaplatiti, ač tím povinen nebyl, nýbrž jen, když dluh, který zaplatil, není po právu. Neboť věřitel není tím bezdůvodně obohacen, poněvadž jest oprávněn přijati zaplacení též od osoby třetí (§ 1422 obč. zák.) a placením tímto nárok proti dlužníku zanikne. Než všechny tyto úvahy předpokládají, že žalovaná jednala bezelstně. Bylo však zjištěno, že zažalovaná částka byla placena na část dluhu, který mezi žalovanou a firmou S. jest sporný a kterého S. neuznává, a bylo též zjištěno, že o tom věděla sice žalovaná, nikoliv však žalobkyně. Nemůže býti pochybně, že žalující banka, která byla oprávněna platiti jen podle příkazu S., zaplatila, co žalovaná na ní žádala, jen proto, poněvadž předpokládala, že nárok žalované proti S. jest nesporný, a že by nebyla platila, kdyby byla věděla, že jde o nárok firmou S. neuznaný, poněvadž se tím vydávala v nebezpečí, že neobdrží od S. náhrady. To nemohlo býti neznámo ani žalované a bylo proto podle zásad poctivého obchodování její povinností, když žádala na žalobkyni zaplacení své pohledávky z úvěrního spojení, jehož obchody sama byla vedla, by jí vysvětlila pravý stav věci a sdělila, že část pohledávky je spornou. Tím, že zamlčela tuto pro žalobkyni tak důležitou okolnost, uvedla ji v omyl, a, poněvadž žalobkyně, jak zjištěno, z tohoto omylu zaplatila celý dluh jí žalovanou oznámený, jest podle §u 870 a násl. obč. zák. oprávněna žádati vrácení přeplatku, nehledíc k tomu, zda nárok žalované proti S. jest po právu čili nic. Dovolání namítá, že odvolací soud nesprávně věc posuzuje, máje za to, že žalující banka jednala pouze jako mandátářka firmy S. Žalující banka vyplatila prý jako společník, který ve společnosti zůstal, podíl žalované jako vystupujícímu společníku. Nelze však ani s tohoto hlediska věc posouditi jinak, poněvadž v tomto případě bylo tím spíše povinností žalované, upozorniti žalobkyni na spornost pohledávky.

Čís. 6653.

Pozemková reforma.

Nejen výslovný propacht zabrané nemovitosti, nýbrž i pacht mlčky obnovený (§§ 1114, 1115 obč. zák., § 569 c. ř. s.) vyžaduje ku své platnosti svolení Státního pozemkového úřadu. Obnova drobných zemědělských pachtů ve smyslu zákonů čí. 313/1921, 213/1922 a 204/1924 nevyžaduje svolení Státního pozemkového úřadu.

Stát nabývá vlastnictví ku zabrané nemovitosti převzetím od vlastníka, nikoliv teprve knihovním vkladem.

Bylo-li v pachtu zabraného pozemku pokračováno (§§ 1114, 1115 obč. zák., § 569 c. ř. s.), aniž by to bylo oznámeno Státnímu pozemkovému úřadu a aniž by bylo vymoženo jeho svolení, může Státní pozemkový úřad převzítí pozemek, aniž by si takového pachtýře všímal,

nepotřebuje mu dávatí výpověď z hospodaření podle §u 12 náhr. zák. a může ho naprosto opomenouti při vyklizování podle §u 20 (3) náhr. zák. Nechce-li takový pachtýř pozemek vykliditi, jest Státní pozemkový úřad oprávněn domáhati se vyklizení žalobou. Tvrdí-li žalovaný pachtýř, že pacht byl obnoven podle zákonů o obnově drobných zemědělských pachtů, jest na něm, by prokázal, že učinil příslušné oznámení.

(Rozh. ze dne 30. prosince 1926, Rv I 1098/26.)

Žalovaný měl v pachtu zabraný pozemek, pacht byl obnovován podle zákonů o obnově drobných zemědělských pachtů, posléze do 31. srpna 1924. Státní pozemkový úřad zabral majetek, k němuž náležel i onen spachtovaný pozemek, dne 5. prosince 1924 a, ježto žalovaný nechtěl pozemek vykliditi, domáhal se jeho odevzdání žalobou, již p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e zamítl, o d v o l a c í s o u d uznal podle žaloby. N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Podle §u 7 zák. n. zn. je každý pronájem nebo propacht zabrané nemovitosti bez svolení Státního pozemkového úřadu »neplatný« t. j. nicotný a nemůže zejména býti namítán v poměru ke státu. To platí nejen o pachtu výslovném, nýbrž také o pachtu mlčky, t. j. konkludentními činy uzavřeném, jakým jest obnovení pachtu podle §u 1114 a 1115 obč. zák. a §u 569 c. ř. s., kde se obnovení to výslovně tak nazývá, neboť není to než případem §u 863 obč. zák., jenž zákon sám pacht za obnovený pokládá, dopadají-li předpoklady v něm stanovené, takže není teprve třeba úvahy, zdali okolnosti jsou tak nutkavé, jak § 863 obč. zák. vyžaduje. Jest tedy nutně třeba i k tomuto obnovení pachtu souhlasu Státního pozemkového úřadu, jinak je nicotným. Pacht dřívější zanikl uplynutím času a nastává pacht nový, proto zákon mluví o »obnovení« pachtu, ale nový pacht spadá nutně pod zákaz §u 7 zák. a vyžaduje tudíž nevyhnutelně k platnosti schválení Státního pozemkového úřadu. To nejen že je dáno pojmem nového pachtu, nové pachtovní smlouvy, nýbrž také úvahou, že by jinak zákaz §u 7 zák. mohl býti snadno obcházen, strany, místo aby uzavřely novou výslovnou pachtovní smlouvu, uzavřely by ji cestou mlčky učiněné obnovy pachtovní smlouvy staré. Chtějí-li tedy strany ve starém pachtovním poměru po uplynutí pachtovní doby pokračovati, musí to oznámiti Státnímu pozemkovému úřadu a vymoci si od něho schválení, jinak se věc má aspoň vůči Státnímu pozemkovému úřadu tak, jakoby dispozice té vůbec nebylo a obnoveného pachtu tu nebylo, Státní pozemkový úřad může převzítí pozemek, aniž by si takového nezákonného pachtýře všiml, nepotřebuje mu dávatí výpověď z hospodaření podle §u 12 náhr. zák., při exekučním vyklizování podle §u 20 (3) téhož zák. může ho naprosto opomenouti, neboť pachtýř takový právě proto, že jeho pachtovní smlouva je nicotna a nároků mu nepropůjčila, nemůže proti vyklizení, třeba že Státní pozemkový úřad neměl proti němu výpovědi a

tedy exekučního titulu, podati odpor. Jestliť to právě účelem nového zosťreného znění Šu 7 záb. zák., a došlo výrazu také v novelovém znění Šu 14 čís. 3 zák. náhr., kde se praví výslovně, že proti takovému pachtýři výpovědi z hospodaření třeba není. Obnova pachtu podle §§ 1114, 1115 obč. zák. a Šu 569 c. ř. s. jest obnovou dobrovolnou, t. j. s vůlí propachtovatele (vlastníka), i lišiti od ní dlužno obnovu nucenou, t. j. proti vůli propachtovatele (vlastníka) nastávající, jak ji dopouštějí zákony o obnově drobných zemědělských pachtů ze dne 12. srpna 1921, čís. 313 sb. z. a n., ze dne 13. června 1922, čís. 213 sb. z. a n. a ze dne 30. září 1924, čís. 204 sb. z. a n., kde se pacht za jistých podmínek obnovuje přímo předpisem zákona i při jednostranné vůli pachtýře a odporu propachtovatele a kde souhlasu Státního pozemkového úřadu právě proto, že ho dal už zákon sám, třeba není (§ 12 zák. čís. 313/21). To je případem docela jiným, povahy naprosto rozdílné, takže se naň při obnově dobrovolné dle cit. Šu 1114, 1115 obč. zák. a Šu 569 c. ř. s. odvolávati a nějakou obdobu vyvozovati nelze. Tím však jest případ, o nějž jde, již rozhodnut. Když nuceně obnovený pacht končil 31. srpna 1924 a žalovaný chce po tomto skončení míti jej obnoveným dle Šu 1114 a Šu 569 c. ř. s., tedy když se obnova tato stala bez souhlasu Státního pozemkového úřadu — žalovaný schválení Státního pozemkového úřadu ani netvrdil neřku prokázal — jest nicotná a Státní pozemkový úřad může ji úplně opomenouti tak jakoby jí nebylo, neboť pro něj platí, že pacht dne 31. srpna 1924 pominul, a mohl tedy pozemek převzítí dne 5. prosince 1924 od vlastníka bez zřetele na žalovaného, jemuž, jak řečeno, nebyl povinen dávatí výpověď z hospodaření, a když žalovaný pozemek vykliditi nechce a nicotná pachtovní práva na něm nadále vykonávati chce, vším právem ho žaluje na vydání pozemku a zdržení se dalšího nakládání s ním, a hospodaření na něm, ať už to nevlastně nazval osobováním si činů vlastnických, čímž chtěl patrně jen říci, že žalovaný zasahuje v jeho právo vlastnické výkonem osobovaných si nicotných pachtýřských práv. Doložiti dlužno, že stát v duchu zákona náhradového nabývá vlastnického práva převzetím pozemku od vlastníka a že netřeba teprv vkladu práva toho do knih, jenž slouží spíše jen evidenci, jako již sama poznámka záboru. Ovšem že to není vlastnictví knihovní, ale je to vlastnictví naturální, jež má stejný obsah věcný a zakládá totiž i nárok na vydání pozemku proti každému zadržovateli. S právního hlediska Šu 7 záb. zák. shora zaujatého jsou všechny vývody dovolacího spisu bezpředmětny. Dovolatel může jim přikládati důležitosti jen proto, že § 7 záb. zák. pomíjí.

Co se týče aktivního oprávnění Státního pozemkového úřadu ke sporu, jest žalovaný v nepravu, když ji upírá. I kdyby převzetí pozemku provedené mezi vlastníkem a Státním pozemkovým úřadem bylo jakkoli vadné, nezáleží na tom v poměru k žalovanému pranic, neboť rozhodné jest jen, že se stalo, že je skutečností. Nicméně vady v protokole z 23. října 1925 vytýkané nejsou vadami, neboť dobrovolně mohl vlastník Státnímu pozemkovému úřadu pozemek předati, i bez předchozího oznámení zamýšleného převzetí a bez výpovědi. Nevadí také, že prý ředitel velkostatku neměl k předání zvláštní plné moci, neboť to se týče jen za-

stoupeného jím vlastníka, a nemůže to uplatňovati zaň ve svůj prospěch žalovaný, jenž může činiti námitky jen z práva svého, jehož ale nemá. Rovněž nevadí, že stát při přejímání pozemku neměl vlastnické právo ještě vloženo, dovolatel patrně má na mysli staré znění Šu 29 náhr. zák., jež mluvilo chybně o vkladu vlastnictví, což nové znění již nečiní. Dobrovolně, dohodou, může vlastník pozemek předati kdykoli a bez jakýchkoli podmínek. Že byla dána výpověď vlastníku a ne žalovanému, bylo v pořádku, že nemusila býti dána žalovanému, doličeno již shora Šem 14 čís. 3 zák. náhr. Námitku nepřijatelnosti pořadu práva soud odvolací výslovně zamítl, a není tedy pravda, že se s ní nezabýval. Důvody, o něž žalovaný námitku tu opřel, jsou nicotné, neboť zakládají se na tom, že žalovaný nedostal výpověď jako osoba hospodařící, důvod to, jenž vyvrácen Šem 14 čís. 3 náhr. zák. Odvolací soud zaujal správné stanovisko, že, aby pacht, končivší 31. srpna 1924, byl mohl býti obnoven, byl by žalovaný musil učiniti oznámení, že si pozemek i nadále v pachtu podrží, a musil by nyní ve sporu dokázati, že oznámení to učinil, ale to že on ani netvrdil, neřku-li dokázal. Mylný je opačný náhled žalovaného, že žalobce musil by dokazovati, že žalovaný oznámení neučinil. Vždyť zákon neustanovil domněnku, že oznámení učiněno, by ji žalobce musil vyvracet. Tím jsou všechny vývody dovolání vyvráceny.

Čís. 6654.

Posloupnost do statků střední velikosti (zákon ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 z. zák. pro Čechy).

Nedošlo-li k dohodě mezi účastníky, nelze nárok na náhradu podle Šu 11 (1) zákona uplatňovati v řízení nesporném, nýbrž jest účastníky odkázati na pořad práva. Lhůtu k podání žaloby není stanoviti.

(Rozh. ze dne 31. prosince 1926, R I 1137/26.)

Z pozůstalosti Františka D-a převzal Jan D. podle zákona ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 z. zák. statek střední velikosti, zcizil do deseti let od smrti zůstavitelovy takové části tohoto statku, že čistý katastrální výnos zbývající části netvořil ani polovinu čistého katastrálního výnosu převzatého statku. Ustoupivší spoludědic Antonín D. žádal po té na soudě, by mu byl Janem D-em vyplacen rozdíl, o nějž tržebná cena za odprodané nemovitosti převyšuje jich přejímací cenu. Soud první stolice odkázal žadatele na pořad práva s tím, že teprve tehdy, až rozdíl cen bude řádným sporem určen, bude ho možno rozvrhnouti mezi dědické účastníky na základě dodatečného projednání pozůstalosti. Rekurzí s o u d k rekursu Antonína D-a zrušil napadené usnesení a uložil prvnímu soudu, by ve věci dále jednal, řízení doplnil a znovu rozhodl.

Nejvyšší soud změnil napadené usnesení v ten rozum, že odkázal účastníky na pořad práva.